

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Суліми Дмитра Васильовича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24 листопада 2022 року)

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права Державного податкового університету № 24 від 20 квітня 2026 року

Присутні:

директор навчально-наукового інституту права, д.ю.н., професор, заслужений юрист України В.В. Топчій, заступник директора з навчально-методичної роботи, к.ю.н., доцент Н.А. Лугіна, заступник директора з навчально-організаційної роботи, к.ю.н., доцент Омельчук Л.В., *кафедра теорії та історії держави і права*: завідувач кафедри теорії та історії держави і права, к.ю.н., доцент Бак В.І., д.ю.н., професор кафедри, д.ю.н., професор Шевченко А.Є., професор кафедри, д.ю.н., професор Н.А. Сердюк, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Сіренко О.В.; *кафедра кримінального права та процесу*: завідувач кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., доцент Максименцев М.Г., професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор Колб О.Г., професор кафедри, к.ю.н., професор В.І. Антипов, професор кафедри, д.ю.н., професор В.В. Лисенко, професор кафедри, д.ю.н. Г.М. Мамка, професор кафедри, д.ю.н., професор А.М. Кислий, доцент кафедри, к.ю.н., доцент О.А. Павлюх, доцент кафедри, к.ю.н., професор І.В. Грицюк, доцент кафедри, к.ю.н. С.О. Софієв, доцент кафедри, к.ю.н. В.П. Любавіна, доцент кафедри, к.ю.н., доцент І.Г. Бірюкова (науковий керівник), доцент кафедри, к.ю.н. Д.І. Лопашук, *кафедра цивільного права та процесу*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор Н.В. Білянська, професор кафедри, д.ю.н., професор І.В. Чеховська, професор кафедри, д.ю.н., професор Н.Б. Новицька, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Л.Д. Менів, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Л.О. Самілик, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Т.Й. Білоус, доцент кафедри, к.ю.н., доцент І.О. Котович, *кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу*: завідувач кафедри, к.ю.н., доцент О.В. Чернецька, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Лісова К.С., *кафедра фінансового та податкового права*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор М.В. Глух, *кафедра правничої лінгвістики*: завідувач кафедри, д.ю.н., професор В.А. Миколаєць, доцент кафедри, д.ю.н., доцент О.М. Бодунова (гарант).

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Суліми Дмитра Васильовича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24 листопада 2022 року)

Слухали:

Доповідь здобувача Д. В. Суліми на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлив стан її розробки, визначив зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, мету та задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрив наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, навів дані про апробацію результатів дисертації та кількість публікацій, а також окреслив структуру дисертації.

Говорячи про актуальність теми, слід відзначити, що приватизація державного та комунального майна є одним із ключових правових механізмів трансформації відносин власності, залучення інвестицій, підвищення ефективності використання активів і формування конкурентного середовища. Водночас вона пов'язана з безповоротним вибуттям майна з державної або комунальної власності, а тому потребує особливо чітких, прозорих і контрольованих процедур. Порушення встановленого порядку приватизації здатне спричинити не лише безпосередні майнові втрати держави чи територіальної громади, а й негативно вплинути на бюджетні надходження, функціонування об'єктів інфраструктури, довіру до органів публічної влади та легітимність економічних перетворень.

Становлення інституту приватизації в Україні було безпосередньо пов'язане з переходом від адміністративно-командної моделі господарювання до ринкової економіки. Масштабне відчуження державного майна у 1990-х роках відбувалося за умов фрагментарного нормативного регулювання, недостатнього інституційного контролю, відсутності усталеної правозастосовної практики та високих корупційних ризиків. Поширення випадків заниження вартості об'єктів, використання підроблених документів, участі у приватизації осіб, які не мали права бути покупцями, та відчуження майна, забороненого до приватизації, зумовило потребу в посиленій кримінально-правовій охороні відповідних суспільних відносин.

Прийняття Кримінального кодексу України 2001 року стало визначальним етапом формування спеціальної кримінально-правової заборони незаконної приватизації державного, комунального майна. Стаття 233 КК України передбачила відповідальність за чотири альтернативні способи незаконної приватизації та встановила кваліфікуючі ознаки, пов'язані з великим розміром і

вчиненням діяння за попередньою змовою групою осіб. У 2011 році відбулася істотна зміна караності цього кримінального правопорушення: позбавлення волі було замінено значними штрафами, а статті 234 і 235 КК України, які передбачали відповідальність за окремі порушення приватизаційних процедур, виключено. Унаслідок цього ст. 233 КК України залишилася єдиною спеціальною нормою, безпосередньо спрямованою на кримінально-правову охорону встановленого порядку приватизації державного та комунального майна.

Новий етап розвитку приватизаційних відносин розпочався з прийняттям у 2018 році Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна», яким уніфіковано нормативне регулювання, запроваджено поділ об'єктів на об'єкти великої та малої приватизації, істотно розширено застосування електронних аукціонів і змінено порядок визначення стартової ціни та продажу майна. Однак диспозиція ст. 233 КК України при цьому не зазнала системного оновлення. Вона й надалі відтворює законодавчу модель, сформовану на початку 2000-х років, використовує оцінні та термінологічно неузгоджені конструкції, не враховує повною мірою цифровізацію приватизаційних процедур і не містить чіткої відповіді на питання про кримінально-правову оцінку маніпуляцій в електронних системах торгів.

Актуальність теми посилюється суперечністю між значною суспільною небезпечністю незаконного вибуття державного чи комунального майна та обмеженою практикою застосування ст. 233 КК України. Незначна кількість зареєстрованих проваджень і вироків не свідчить про втрату кримінально-правовою заборонаю свого значення. Значна частина протиправних дій у сфері приватизації кваліфікується за нормами про шахрайство, привласнення або розтрату майна, підроблення документів, зловживання владою чи службовим становищем, службове підроблення та інші кримінальні правопорушення. Це зумовлює складні питання конкуренції кримінально-правових норм, кваліфікації за сукупністю, визначення меж спеціальної заборони та відмежування кримінально караної приватизації від процедурних порушень, що мають спричиняти відповідальність іншої галузевої належності.

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень, пов'язаних із застосуванням ст. 233 КК України та суміжних кримінально-правових норм, серед яких обвинувальні й виправдувальні вирoki, рішення апеляційної та касаційної; офіційні статистичні дані про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування; нормативно-правові акти України, Польщі, Чехії, Словаччини, Литви, Латвії та Естонії; міжнародно-правові акти, документи Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та OECD; матеріали законопроектної роботи щодо нового КК України; наукові праці українських і зарубіжних учених із проблем кримінального права, приватизації та управління державними активами.

Вирішення поставлених завдань дозволило сформулювати ряд положень, що становлять наукову новизну дослідження:

По-перше, обґрунтовано, що передумовами криміналізації стали докорінна зміна конституційної моделі власності, формування інституту приватизації, законодавче розмежування державної та комунальної власності, поширення

зловживань у сфері відчуження державного та комунального майна та недостатність цивільно-правових, адміністративно-правових і господарсько-правових засобів реагування. Встановлено, що сучасна кримінально-правова заборона незаконної приватизації загалом відповідає основним принципам криміналізації – соціальної обумовленості, пропорційності, правової визначеності, системної узгодженості та застосування кримінального закону як крайнього засобу (*ultima ratio*), що підтверджує її наукову та практичну обґрунтованість у системі охорони відносин власності в Україні.

По-друге, на підставі порівняльно-правового дослідження встановлено, що українська модель кримінально-правової охорони відносин у сфері приватизації є однією з небагатьох, яка передбачає спеціальний склад кримінального правопорушення – незаконну приватизацію державного, комунального майна. Натомість законодавство Польщі, Чехії, Словаччини, Литви, Латвії та Естонії забезпечує охорону цих відносин шляхом комплексного застосування норм про майнові, службові, корупційні та економічні кримінальні правопорушення. Обґрунтовано, що міжнародні стандарти та європейський досвід досліджених європейських держав орієнтують держави не лише на криміналізацію окремих посягань, а й на створення ефективної системи управління державними активами, прозорих процедур їх відчуження, належного корпоративного управління та дієвого антикорупційного контролю. Це свідчить про доцільність подальшого вдосконалення українського законодавства шляхом забезпечення системної взаємодії спеціальної норми, передбаченої ст. 233 КК України, із суміжними кримінально-правовими заборонами та посилення інституційних гарантій законності приватизаційних процесів.

По-третє, обґрунтовано доцільність удосконалення диспозиції ст. 233 КК України шляхом приведення її у відповідність до сучасної моделі приватизації державного та комунального майна, запровадженої Законом України «Про приватизацію державного і комунального майна». Запропоновано конкретизувати зміст окремих способів незаконної приватизації, уточнити ознаку «приватизація неправомочною особою» з урахуванням законодавчо визначеного кола покупців і компетенції органів приватизації, а також нормативно врегулювати кримінально-правову оцінку незаконного втручання в електронні процедури приватизації та використання завідомо недостовірних відомостей, якщо такі дії спрямовані на незаконне відчуження державного чи комунального майна.

По-четверте, сформульовано авторський підхід до відмежування незаконної приватизації державного, комунального майна від суміжних кримінальних правопорушень, відповідно до якого основним системоутворювальним критерієм є поєднання приватизаційної природи відчуження майна з наявністю одного з альтернативних незаконних способів, передбачених ст. 233 КК України. Запропоновано не ототожнювати незаконну приватизацію з будь-яким протиправним вибуттям державного чи комунального майна, оскільки визначальним для застосування ст. 233 КК України є не лише форма власності на предмет посягання, а й зв'язок діяння зі спеціальною, нормативно врегульованою процедурою переходу цього майна у приватну власність.

Також розроблено послідовний алгоритм кримінально-правової кваліфікації

та відмежування незаконної приватизації від суміжних кримінальних правопорушень. Він передбачає: встановлення державної або комунальної належності майна; визначення правової природи його відчуження; встановлення зв'язку вчиненого діяння з приватизаційною процедурою; визначення конкретного способу, передбаченого ст. 233 КК України, та стадії його вчинення; зіставлення всіх об'єктивних і суб'єктивних ознак суміжних складів; вирішення питання про конкуренцію кримінально-правових норм або сукупність кримінальних правопорушень.

По завершенню доповіді аспіранту присутніми були поставлені такі запитання:

Колб О.Г.: Шановний здобувач, у чому полягає суспільна небезпечність незаконної приватизації державного та комунального майна?

Відповідь: Дякую за запитання. Суспільна небезпечність незаконної приватизації полягає насамперед у посяганні на економічні інтереси держави та територіальних громад, а також на встановлений законом порядок відчуження об'єктів державної та комунальної власності. Такі кримінальні правопорушення завдають істотної майнової шкоди державі, порушують принципи законності, відкритості та конкурентності приватизаційних процедур, створюють умови для незаконної концентрації активів у приватній власності та підривають довіру суспільства до процесів управління публічним майном. В умовах воєнного стану ця проблема набуває особливого значення, оскільки державне та комунальне майно є важливим ресурсом забезпечення економічної стійкості держави та відновлення країни.

Павлюх О.А.: Які ознаки відрізняють незаконну приватизацію від інших кримінальних правопорушень проти власності та у сфері службової діяльності?

Відповідь: Дякую за запитання. Особливістю цього кримінального правопорушення є його спеціальний об'єкт - суспільні відносини, що забезпечують законний порядок приватизації державного та комунального майна. На відміну від шахрайства чи привласнення майна, незаконна приватизація здійснюється через використання процедур приватизації із порушенням встановлених законодавством вимог. Як правило, це пов'язано з поданням недостовірних документів, незаконним заниженням вартості майна, порушенням конкурсних процедур або використанням службового становища. У багатьох випадках це кримінальне правопорушення поєднується зі службовими кримінальними правопорушеннями, зокрема службовим підробленням, зловживанням владою чи службовим становищем, однак має самостійний склад і власний безпосередній об'єкт кримінально-правової охорони.

Лисенко В.В.: Які проблеми кваліфікації незаконної приватизації найчастіше виникають у правозастосовній практиці?

Відповідь: Дякую за запитання. Однією з основних проблем є відмежування незаконної приватизації від цивільно-правових або господарських спорів, пов'язаних із приватизаційними процедурами. Практичні труднощі також виникають під час встановлення способу вчинення кримінального

правопорушення, визначення моменту його закінчення, оцінки законності проведення аукціонів чи конкурсів, а також доведення умислу винної особи.

Крім того, складність розслідування обумовлена використанням багаторівневих корпоративних структур, підконтрольних юридичних осіб, складних фінансових схем та значного обсягу документів, що потребують проведення економічних, будівельно-оціночних та інших експертиз. Саме тому особливого значення набуває належне документування всіх етапів приватизації та ефективна взаємодія правоохоронних органів із Фондом державного майна України, органами місцевого самоврядування та контролюючими органами.

Бодунова О.М. Яке значення має міжнародний досвід для вдосконалення кримінально-правового захисту державного та комунального майна?

Відповідь: Дякую за запитання. Міжнародний досвід демонструє, що ефективна протидія незаконному відчуженню державного майна досягається насамперед завдяки прозорості приватизаційних процедур, цифровізації управління публічними активами, відкритості реєстрів, незалежному аудиту та ефективному антикорупційному контролю. Для України особливо цінним є досвід держав Європейського Союзу щодо електронних аукціонів, автоматизованого контролю за приватизаційними процесами, відкритості інформації про кінцевих бенефіціарних власників та мінімізації дискреційних повноважень посадових осіб. Водночас імплементація такого досвіду повинна здійснюватися з урахуванням особливостей української правової системи та чинного законодавства про приватизацію.

Головуюча: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається **науковому керівнику, кандидату юридичних наук, доценту І.Г. Бірюковій**, яка зазначила, що підготовлена Сулімою Дмитром Васильовичем дисертація на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна» є цілісним науковим дослідженням, що підтверджується результатами теоретико-правового аналізу як законодавчої бази, так і наукового доробку у сфері вивчення вказаної проблематики.

Обрана тема є надзвичайно актуальною. Приватизація державного та комунального майна є одним із найважливіших інструментів економічної політики держави. Водночас будь-які порушення законності під час здійснення приватизаційних процедур завдають значної шкоди економічним інтересам держави та територіальних громад, підривають довіру до державних інституцій, створюють передумови для корупційних проявів і негативно впливають на інвестиційний клімат України. В умовах післявоєнного відновлення держави забезпечення законності у сфері управління публічним майном набуває особливого значення.

У дисертації комплексно досліджено кримінально-правову характеристику незаконної приватизації державного та комунального майна, проаналізовано історію становлення відповідного законодавства, сучасний стан його правового регулювання, елементи складу кримінального правопорушення, особливості кваліфікації, а також проблеми правозастосовної практики.

Особливої уваги заслуговує проведений автором аналіз чинного законодавства про приватизацію державного і комунального майна у взаємозв'язку з положеннями Кримінального кодексу України. Автор ґрунтовно дослідив особливості кримінально-правової охорони відносин у сфері приватизації, визначив проблемні питання відмежування незаконної приватизації від суміжних складів кримінальних правопорушень та цивільно-правових спорів.

Складений здобувачем план дослідження дозволив охопити усі ключові питання теми дослідження і досить повно та змістовно висвітлити їх. Цьому сприяло правильне визначення ним мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження, застосування необхідного наукового інструментарію.

Наукову цінність становлять висновки щодо вдосконалення кримінально-правового механізму захисту державного та комунального майна. Автором сформульовано пропозиції щодо уточнення окремих ознак складу кримінального правопорушення, удосконалення механізмів взаємодії правоохоронних органів із суб'єктами приватизації, а також підвищення ефективності кримінально-правового реагування на порушення законодавства у цій сфері.

Здобуті під час дослідження результати певною мірою заповнюють прогалини у висвітленні науково-теоретичних і прикладних питань. В обґрунтуванні авторських висновків у дисертації пропонується низка нових теоретично концептуальних та практично важливих положень.

Специфіка теми дослідження, сформульовані мета і завдання визначили структуру дисертації, послідовність та логіку викладення матеріалу. Зміст дисертації свідчить про повноту і завершеність комплексного дослідження.

Робота оформлена в повній відповідності до вимог, які ставляться щодо дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У цілому робота оцінена позитивно. Відмічено, що вона була виконана самостійно і автора можна вважати підготовленим науковцем. Було акцентовано увагу на тому, що науковий керівник робила лише окремі зауваження та вносила окремі корективи щодо обраної теми дослідження. Здобувач же з деякими зауваженнями погоджувався, а з деякими – ні, аргументовано відстоюючи свою особисту точку зору з певних питань.

Вищевикладене свідчить, що дисертаційне дослідження Суліми Дмитра Васильовича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна», представляє самостійне, закінчене дослідження теоретичного характеру, є оригінальним, актуальним, практично значимим і дозволяє зробити висновок, що робота відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до прилюдного захисту.

Головуюча: Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається доповідачам:

Кандидату юридичних наук, доценту Чернецькій О.В., яка підкреслила, що виконане Сулімою Дмитром Васильовичем дослідження присвячене актуальній проблемі, яка є важливою як для теорії, так і для практики.

Проведений аналіз опублікованих наукових розробок Д. В. Суліми показав, що основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у п'яти наукових публікаціях, серед яких три статті – у виданнях, включених

МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, дві тези наукових доповідей на науково-практичних заходах.

Виходячи з цього, варто визнати, що кількість праць та інших результатів цієї наукової розробки, у цілому та з формальної точки зору є достатньою для узагальнення та наукового обґрунтування вироблених її автором положень, висновків, рекомендацій і пропозицій по суті досліджуваної проблематики.

Дисертаційне дослідження виконано на належному методологічному рівні. Автором використано комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, що дозволило забезпечити логічність дослідження, послідовність викладу матеріалу та належну аргументованість висновків.

Слід позитивно відзначити значний обсяг опрацьованих джерел. Автором проаналізовано чинне законодавство України, міжнародно-правові акти, практику Європейського суду з прав людини, рекомендації Ради Європи, документи Організації Об'єднаних Націй, законодавство окремих європейських держав, а також сучасні наукові праці українських і зарубіжних учених.

Доповідачка відзначила, що особливої актуальності дослідження набуває в умовах сучасних соціально-економічних викликів та післявоєнного відновлення держави. Саме ефективний кримінально-правовий механізм охорони державної та комунальної власності має забезпечити прозорість приватизаційних процесів, дотримання принципів законності та запобігання незаконному вибуттю стратегічно важливих активів із державної власності.

Дисертація виконана на високому науковому рівні та характеризується комплексним підходом до дослідження проблем кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного, комунального майна.

Науковий інтерес становить комплексний аналіз кримінально-правової характеристики незаконної приватизації державного та комунального майна. Автором досліджено безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, особливості предмета посягання, ознаки об'єктивної та суб'єктивної сторін складу кримінального правопорушення, а також питання спеціального суб'єкта.

Позитивно оцінюю проведенний аналіз співвідношення кримінально-правових норм із законодавством про приватизацію державного і комунального майна. Автор переконливо демонструє, що правильна кримінально-правова кваліфікація незаконної приватизації неможлива без комплексного застосування норм публічного, господарського, цивільного та адміністративного законодавства.

Поряд із тим окремі положення дисертації можуть бути предметом наукової дискусії.

По-перше, автор детально аналізує склад кримінального правопорушення, передбаченого статтею 233 Кримінального кодексу України. Водночас дискусійним видається питання щодо доцільності збереження самостійної кримінально-правової норми про незаконну приватизацію в сучасній системі кримінального законодавства чи можливості інтеграції окремих форм такої протиправної поведінки до складів інших економічних або службових кримінальних правопорушень. Це питання потребує додаткового теоретичного обґрунтування.

По-друге, заслуговують підтримки висновки автора щодо необхідності вдосконалення законодавства про приватизацію. Разом із тим дискусійним є питання визначення меж криміналізації порушень приватизаційних процедур. На мою думку, доцільно було б більш детально окреслити критерії, за якими порушення законодавства про приватизацію повинні тягнути саме кримінальну, а не адміністративну чи господарсько-правову відповідальність.

По-третє, у роботі значну увагу приділено аналізу судової практики. Разом із тим перспективним було б ширше дослідити вплив сучасних електронних аукціонів, цифровізації приватизаційних процедур та використання електронних торговельних систем на механізми вчинення незаконної приватизації й особливості доказування таких кримінальних правопорушень.

Проте наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не ставлять під сумнів достовірність отриманих результатів і мають переважно рекомендаційний характер.

У ході ознайомлення з дисертацією, науковими публікаціями здобувача та результатами апробації встановлено, що основні положення дослідження пройшли належну наукову апробацію, опубліковані у фахових виданнях та відповідають вимогам академічної доброчесності.

Доповідачка наголосила, що дисертаційна робота «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна» відповідає вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидату юридичних наук Любавиній В.П., яка відзначила, що актуальність обраної Сулімою Дмитром Васильовичем теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і заперечень, адже на сьогодні немає достатньої бази монографічних досліджень, присвячених комплексному аналізу теми «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна».

У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Водночас, рецензент підкреслив, що виконане Сулімою Дмитром Васильовичем дослідження є актуальним і своєчасним, а положення та висновки, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані.

При дослідженні застосовано ряд методів, обраних автором з урахуванням специфіки поставленої мети, а також об'єкта і предмета дослідження.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних і зарубіжних учених.

Дослідження фахово структуроване і відзначається цілісною логічною побудовою. Розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою і показують послідовність аналізу досліджуваних юридичних явищ. При поділі розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності і

взаємозв'язку. Мета і завдання, які визначені автором у вступі, знайшли відображення у змісті і тексті дослідження.

Поряд із тим окремі положення дисертації можуть стати предметом наукової дискусії.

Автор обґрунтовує необхідність удосконалення взаємодії правоохоронних органів із Фондом державного майна України. Водночас дискусійним залишається питання процесуального механізму оперативного реагування на виявлені порушення під час приватизації до моменту переходу права власності на відповідний об'єкт.

Заслуговує підтримки використання порівняльно-правового методу. Разом із тим окремі рекомендації щодо імплементації зарубіжного досвіду потребують більш детального аналізу можливостей їх адаптації до української моделі приватизації державного та комунального майна.

Водночас висловлені зауваження мають дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та свідчать про актуальність обраної тематики.

Проведений аналіз дисертації дає підстави зробити висновок, що автором досягнуто поставленої мети, успішно вирішено визначені завдання, а сформульовані висновки є науково обґрунтованими, логічними та мають як теоретичне, так і практичне значення.

Основні результати дослідження належним чином апробовані на науково-практичних конференціях та відображені у фахових наукових публікаціях. Ознак порушення принципів академічної доброчесності під час рецензування не встановлено.

Ураховуючи викладене, доповідачка вважає, що дисертаційна робота «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна» є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Новицька Н.Б., яка зауважила, що здобувач у своїй дисертації досяг поставленої мети. Зокрема, ним сформульовано ряд положень, що мають важливе теоретичне та практичне значення. У роботі вдало використано зарубіжну наукову літературу та джерела. Матеріал викладається логічно та послідовно.

Отже, можна зробити висновок, що подане дисертаційне дослідження має закінчений вигляд. Його зміст має внутрішню логічну побудову. Дисертація Суліми Дмитра Васильовича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, у якому обґрунтовується низка наукових положень та висновків, що відзначаються новизною у теоретичному плані і є важливими для юридичної практики, а також може бути рекомендовано для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій раді за спеціальністю

081 «Право».

Доктор юридичних наук, професор Лисенко В.В. наголосив, що результати дисертаційного дослідження становлять інтерес для науковців, практиків та всіх, хто досліджує або цікавиться проблемами кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного або комунального майна. Ознайомлення з роботою та висновками автора сприятиме подальшому розвитку наукових підходів до удосконалення кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного та комунального майна.

Було підкреслено, що дисертаційне дослідження виконане якісно та на високому науковому рівні, а отримані результати мають об'єктивний і науково обґрунтований характер. Позитивною рисою роботи є здатність автора аргументовано відстоювати власну позицію, вести наукову дискусію з іншими дослідниками, послідовно, логічно та системно викладати матеріал. Структура дисертації є продуманою та цілісною, а загальні висновки переконливо демонструють ступінь вирішення наукової проблеми, окресленої у вступі. Крім того, здобувач має достатню кількість наукових публікацій у фахових виданнях та опублікованих тез доповідей на наукових конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Загалом результати дисертаційного дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення. У зв'язку з цим дисертаційну роботу Суліми Дмитра Васильовича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна» може бути рекомендовано до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, доцент Максименцев М.Г. звернув увагу на методологічні засади дисертаційної роботи, підкресливши їх належну обґрунтованість та доцільність для розкриття основних положень дослідження. Вчений відзначив, що у роботі піднято актуальні проблеми кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного та комунального майна та запропоновано шляхи їх вирішення, які можуть мати практичне значення. На його думку, дисертація відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, доцент Бодунова О.М. також акцентувала увагу на актуальності теми дослідження та науковій новизні отриманих результатів, підтримала позицію попередніх доповідачів і запропонувала винести на голосування питання щодо рекомендації дисертаційної роботи Суліми Дмитра Васильовича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

щодо дисертації Суліми Дмитра Васильовича на тему
«Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного,
комунального майна»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Приватизація державного та комунального майна є одним із ключових правових механізмів трансформації відносин власності, залучення інвестицій, підвищення ефективності використання активів і формування конкурентного середовища. Водночас вона пов'язана з безповоротним вибуттям майна з державної або комунальної власності, а тому потребує особливо чітких, прозорих і контрольованих процедур. Порушення встановленого порядку приватизації здатне спричинити не лише безпосередні майнові втрати держави чи територіальної громади, а й негативно вплинути на бюджетні надходження, функціонування об'єктів інфраструктури, довіру до органів публічної влади та легітимність економічних перетворень.

Становлення інституту приватизації в Україні було безпосередньо пов'язане з переходом від адміністративно-командної моделі господарювання до ринкової економіки. Масштабне відчуження державного майна у 1990-х роках відбувалося за умов фрагментарного нормативного регулювання, недостатнього інституційного контролю, відсутності усталеної правозастосовної практики та високих корупційних ризиків. Поширення випадків заниження вартості об'єктів, використання підроблених документів, участі у приватизації осіб, які не мали права бути покупцями, та відчуження майна, забороненого до приватизації, зумовило потребу в посиленій кримінально-правовій охороні відповідних суспільних відносин.

Прийняття Кримінального кодексу України 2001 року (далі – КК України) стало визначальним етапом формування спеціальної кримінально-правової заборони незаконної приватизації державного, комунального майна. Стаття 233 КК України передбачила відповідальність за чотири альтернативні способи незаконної приватизації та встановила кваліфікуючі ознаки, пов'язані з великим розміром і вчиненням діяння за попередньою змовою групою осіб. У 2011 році відбулася істотна зміна караності цього кримінального правопорушення: позбавлення волі було замінено значними штрафами, а статті 234 і 235 КК України, які передбачали відповідальність за окремі порушення приватизаційних процедур, виключено. Унаслідок цього ст. 233 КК України залишилася єдиною спеціальною нормою, безпосередньо спрямованою на кримінально-правову охорону встановленого порядку приватизації державного та комунального майна.

Новий етап розвитку приватизаційних відносин розпочався з прийняттям у 2018 році Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна», яким уніфіковано нормативне регулювання, запроваджено поділ об'єктів на об'єкти великої та малої приватизації, істотно розширено застосування електронних аукціонів і змінено порядок визначення стартової ціни та продажу майна. Однак диспозиція ст. 233 КК України при цьому не зазнала системного оновлення. Вона й надалі відтворює законодавчу модель, сформовану на початку 2000-х років, використовує оцінні та термінологічно неузгоджені конструкції, не враховує повною мірою цифровізацію приватизаційних процедур і не містить чіткої відповіді на питання про кримінально-правову оцінку маніпуляцій в електронних системах торгів.

Актуальність теми посилюється суперечністю між значною суспільною

небезпечністю незаконного вибуття державного чи комунального майна та обмеженою практикою застосування ст. 233 КК України. Незначна кількість зареєстрованих проваджень і вироків не свідчить про втрату кримінально-правовою заборonoю свого значення. Значна частина протиправних дій у сфері приватизації кваліфікується за нормами про шахрайство, привласнення або розтрату майна, підроблення документів, зловживання владою чи службовим становищем, службове підроблення та інші кримінальні правопорушення. Це зумовлює складні питання конкуренції кримінально-правових норм, кваліфікації за сукупністю, визначення меж спеціальної заборони та відмежування кримінально караної приватизації від процедурних порушень, що мають спричиняти відповідальність іншої галузевої належності.

Теоретичні засади криміналізації та пеналізації, кримінально-правової охорони власності, складу кримінального правопорушення, кваліфікації та призначення покарання розроблено у працях В. І. Антипова, Ю. В. Бауліна, П. С. Берзіна, В. І. Борисова, Р. В. Вереші, А. А. Вознюка, В. А. Гацелюка, Н. О. Гуторової, О. О. Дудорова, М. Й. Коржанського, В. О. Навроцького, О. М. Литвинова, В. К. Матвійчука, Є. О. Письменського, Ю. А. Пономаренка, В. В. Сташиса, Є. Л. Стрельцова, П. Л. Фріса, М. І. Хавронюка, В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна та інших українських учених. Їхні наукові положення становлять методологічну основу дослідження підстав криміналізації, об'єктивних і суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення, правил кримінально-правової кваліфікації та індивідуалізації покарання.

Безпосередньо проблемам кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного, комунального майна присвячені дослідження П. І. Заруби, Т. Я. Крих, Т. К. Чумакової та інших.

Незважаючи на вагомий внесок зазначених учених, потребують подальшого наукового опрацювання історична та сучасна обумовленість збереження спеціальної кримінально-правової заборони, її співвідношення з концепцією нового КК України, кримінально-правовий зміст кожного з альтернативних способів незаконної приватизації, момент закінчення кримінального правопорушення, характеристика його суб'єкта і форми вини, правила кваліфікації бланкетного складу, відмежування від суміжних кримінальних правопорушень, а також відповідність чинної системи штрафів принципам справедливості, пропорційності та індивідуалізації покарання. Необхідність комплексного вирішення цих питань на основі чинного законодавства, практики його застосування, зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів зумовила вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Обраний напрям дослідження ґрунтується на положеннях Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020; Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023; Плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів

правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2024 року № 792-р; Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 р. № 475-р. Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету «Теоретичні засади підвищення ефективності кримінально-правового, кримінологічного та кримінально-виконавчого запобігання злочинності» (державний реєстраційний № 0121U110768).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24 листопада 2022 року).

Мета та завдання дослідження. *Метою* дослідження є комплексне теоретико-прикладне дослідження кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного, комунального майна та розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення положень КК України і практики їх застосування.

Для досягнення поставленої мети сформульовано такі *завдання*:

- проаналізувати історичну та соціально-правову обумовленість криміналізації незаконної приватизації державного, комунального майна, визначити етапи становлення відповідної кримінально-правової заборони та оцінити доцільність її збереження в умовах підготовки нового КК України;

- узагальнити зарубіжний досвід кримінально-правової охорони відносин у сфері приватизації державного та комунального майна, визначити спільні й відмінні риси законодавчих моделей Польщі, Чехії, Словаччини, Литви, Латвії та Естонії, а також значення міжнародних стандартів у цій сфері;

- розкрити кримінально-правовий зміст об'єктивних ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 233 КК України, уточнити його об'єкт, предмет, об'єктивну сторону, альтернативні способи вчинення, суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок і момент закінчення;

- визначити особливості суб'єктивних ознак незаконної приватизації державного, комунального майна, вирішити питання про вид суб'єкта, форму вини, зміст інтелектуального та вольового моментів умислу, а також кримінально-правове значення мотиву і мети;

- сформулювати правила кваліфікації незаконної приватизації як кримінального правопорушення з бланкетною диспозицією, установити значення норм приватизаційного законодавства та визначити особливості кваліфікації кожного з передбачених ст. 233 КК України способів учинення діяння;

- здійснити відмежування незаконної приватизації від суміжних кримінальних правопорушень, визначити правила конкуренції норм і кваліфікації за сукупністю;

- дослідити караність незаконної приватизації державного, комунального майна та практику призначення покарання, оцінити відповідність санкцій ст. 233 КК України принципам пропорційності й індивідуалізації та обґрунтувати напрями їх удосконалення.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері кримінально-правової

охорони встановленого порядку приватизації державного та комунального майна.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна, її історична та соціально-правова обумовленість, зарубіжні моделі кримінально-правової охорони приватизаційних відносин, об'єктивні й суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення, правила кваліфікації та відмежування від суміжних кримінальних правопорушень, караність і практика призначення покарання.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, застосованих відповідно до мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Діалектичний метод використано для розкриття взаємозв'язку між розвитком відносин власності, трансформацією приватизаційного законодавства та зміною змісту кримінально-правової охорони, а також для дослідження ст. 233 КК України у взаємодії з іншими кримінально-правовими нормами (підрозділи 1.1–3.3). *Історико-правовий метод* застосовано під час установаження передумов запровадження інституту приватизації, аналізу розвитку законодавства від радянської моделі охорони соціалістичної власності до сучасної кримінальної відповідальності та формування періодизації її становлення (підрозділ 1.1). *Формально-юридичний (догматичний) метод* забезпечив тлумачення положень Конституції України, КК України, законодавства про приватизацію, оцінку майна, управління об'єктами державної власності та інших нормативно-правових актів, а також визначення змісту об'єктивних і суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення (підрозділи 1.1, 2.1, 2.2, 3.1–3.3). *Системно-структурний метод* використано для визначення місця ст. 233 КК України у системі кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, установаження внутрішніх зв'язків між елементами складу, класифікації способів незаконної приватизації та побудови системи правил її кваліфікації (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1). *Порівняльно-правовий метод* застосовано для зіставлення української моделі спеціальної кримінально-правової заборони з підходами Польщі, Чехії, Словаччини, Литви, Латвії та Естонії та для оцінки можливостей використання зарубіжного досвіду в Україні (підрозділ 1.2). *Метод аналізу документів* використано під час опрацювання судових рішень у кримінальних провадженнях, пов'язаних із застосуванням ст. 233 КК України та суміжних норм, що дало змогу встановити типові способи вчинення незаконної приватизації, особливості кваліфікації та тенденції призначення покарання (підрозділи 2.1, 3.1–3.3). *Логіко-юридичний метод, а також методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, узагальнення і моделювання* застосовано для формулювання авторських визначень, висновків, правил кваліфікації та пропозицій щодо вдосконалення ст. 233 і ст. 53 КК України (підрозділи 1.1–3.3, висновки).

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень, пов'язаних із застосуванням ст. 233 КК України та суміжних кримінально-правових норм, серед яких обвинувальні й виправдувальні вироки, рішення апеляційної та касаційної; офіційні статистичні дані про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового

розслідування; нормативно-правові акти України, Польщі, Чехії, Словаччини, Литви, Латвії та Естонії; міжнародно-правові акти, документи Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та OECD; матеріали законопроектної роботи щодо нового КК України; наукові праці українських і зарубіжних учених із проблем кримінального права, приватизації та управління державними активами.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним кримінально-правовим дослідженням відповідальності за незаконну приватизацію державного, комунального майна, проведеним з урахуванням сучасного приватизаційного законодавства, цифровізації процедур відчуження майна, практики застосування ст. 233 КК України, зарубіжних моделей охорони державних активів і дискусії щодо структури нового КК України. За результатами дослідження сформульовано положення, висновки та пропозиції, що мають значення для розвитку науки кримінального права, вдосконалення законодавства і забезпечення однакового його застосування. Зокрема:

вперше:

- обґрунтовано функціональний підхід до визначення моменту закінчення незаконної приватизації, за яким основний склад, формально сконструйований у ч. 1 ст. 233 КК України, є закінченим не з моменту вчинення окремої підготовчої або процедурної дії, а після завершення юридичного механізму незаконного відчуження майна, що створює правові підстави для переходу права власності від держави чи територіальної громади до приватної особи;

- розроблено комплексну модель модернізації диспозиції ст. 233 КК України, яка передбачає узгодження способів учинення кримінального правопорушення із Законом України «Про приватизацію державного і комунального майна», заміну конструкції «неправомочна особа» на поняття особи, яка не має права бути покупцем об'єкта приватизації, кримінально-правове врахування незаконного втручання в електронні процедури приватизації та використання завідомо недостовірних відомостей під час їх проведення;

- обґрунтовано модель удосконалення караності незаконної приватизації, що включає збереження штрафу як основного покарання за ч. 1 ст. 233 КК України, зниження верхньої межі штрафу за ч. 2 до рівня не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виокремлення кваліфікованого складу вчинення діяння службовою особою з використанням службового становища із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, а також диференціацію наслідків об'єктивної неспроможності сплатити штраф і умисного ухилення від його виконання;

удосконалено:

- періодизацію становлення кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного, комунального майна;

- критерії відмежування незаконної приватизації від шахрайства, привласнення чи розтрати майна, зловживання владою або службовим становищем, службового підроблення, підроблення та використання підроблених документів з урахуванням відмінностей у безпосередньому об'єкті, предметі, способі, моменті закінчення, суб'єкті, формі вини та спрямованості умислу;

дістали подальшого розвитку:

– наукові уявлення про бланкетний характер ст. 233 КК України та необхідність під час кваліфікації точно встановлювати порушені приписи приватизаційного законодавства, правовий статус об'єкта, законність визначення його вартості, право особи бути покупцем, справжність документів і завершеність юридичного механізму приватизації;

– підходи до індивідуалізації покарання за незаконну приватизацію шляхом визначення системи обставин, які мають враховуватися при встановленні розміру штрафу, застосуванні конфіскації майна та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, а також обґрунтування необхідності поєднання покарання з поверненням незаконно відчуженого майна і відшкодуванням завданої шкоди.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– *науково-дослідній діяльності* – як теоретична основа для подальших досліджень кримінально-правової охорони державної та комунальної власності, криміналізації господарських правопорушень, кваліфікації бланкетних складів (акт впровадження в науково-дослідну діяльність Державного податкового університету від 30 березня 2026 року);

– *правотворчій діяльності* – під час підготовки змін до ст. 233, ст. 53 та пов'язаних положень КК України, опрацювання положень нового КК України, а також удосконалення законодавства про приватизацію, електронні аукціони, оцінку майна та управління державними активами;

– *правозастосовній діяльності* – у роботі органів досудового розслідування, прокуратури, судів, адвокатів, органів приватизації, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів під час установлення ознак незаконної приватизації, визначення порушених норм спеціального законодавства, вирішення питань конкуренції кримінально-правових норм, кваліфікації за сукупністю та призначення покарання (довідка Адвокатського об'єднання «ЮС ФОРТІС» від 25 березня 2026 року № 25/03-9);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право України (загальна частина)», «Кримінально-правова характеристика корупції», «Кримінальне право України (особлива частина)», «Кримінологія», «Злочинність в Україні та теоретичні основи її запобігання», підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій (акт впровадження в освітній процес Державного податкового університету від 19 березня 2026 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною, завершеною науковою працею. Сформульовані в ній положення, узагальнення, висновки, рекомендації та пропозиції обґрунтовано на підставі самостійно проведених досліджень.

У науковій статті «Об'єктивна сторона незаконної приватизації державного, комунального майна: аналіз способів та форм вчинення злочину», опублікованій спільно з І.Г. Бірюковою, автором особисто розкрито правовий режим державного та комунального майна як предметів злочину, висвітлено їхнє значення та публічний характер; розмежовано порушення приватизаційної процедури в

державній сфері та сфері місцевого самоврядування, де зловживання часто пов'язані з виходом органів влади за межі повноважень.

Ідеї та розробки, що належать співавторам, разом з якими були опубліковані наукові статті, в дисертації не використовувалися. Для аргументації окремих положень дисертації використовувалися наукові праці інших учених, на які зроблено посилання.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на кафедрі кримінального права та процесу Державного податкового університету. Результати дослідження були оприлюднені на 2 науково-практичних конференціях, зокрема: «Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку» (м. Ірпінь, 30 жовтня 2024 року) та «Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень» (м. Луцьк, 13 червня 2025 року).

Публікації. Основні наукові результати дисертації викладені в 5 наукових публікаціях, серед яких три статті, опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України, та двоє тез доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 239 сторінок, з них основний текст – 215 сторінок, список використаних джерел – 18 сторінок (143 найменування) та 2 додатки на 6 сторінках.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані наукові результати дисертації

1. Суліма Д.В. Загальні засади дослідження кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного, комунального майна. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 708-710. URL: http://lsej.org.ua/11_2024/168.pdf
2. Бірюкова І.Г., Суліма Д.В. Об'єктивна сторона незаконної приватизації державного, комунального майна: аналіз способів та форм вчинення злочину. *Ірпінський юридичний часопис*. 2025. Вип. 4(21). С. 132-140. URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/436/426>
3. Суліма Д.В. Проблеми кваліфікації та розмежування незаконної приватизації державного, комунального майна з суміжними кримінальними правопорушеннями. *Журнал Східноєвропейського права*. 2026. № 143. С. 306-311. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/02/sulima_143.pdf

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Суліма Д.В. Актуальні питання кримінальної відповідальності за незаконну приватизацію державного, комунального майна. *Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку* : матер. X Наук.-практ. конференції, присв. науковій школі заслуженого юриста України,

професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса, м. Ірпінь, 30 жовтня 2024 року. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. С. 233-236. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20finansovogo%20ta%20podatkovogo%20prava/12%20gruden%20Kafedra%20finansovogo%20ta%20podatkovogo%20prava/zbirnik%202024_%20fin%20bezpeka%20z%20dopovn.pdf?utm_source=chatgpt.com

5. Суліма Д.В. Проблеми кваліфікації незаконної приватизації державного, комунального майна в судовій та слідчій практиці. *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень: збірник наукових праць з матеріалами IX Міжнародної наукової конференції*, м. Луцьк, 13 червня, 2025р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 180-182. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/13.06>.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стил викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Суліми Дмитра Васильовича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Суліми Дмитра Васильовича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна».
2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Суліми Дмитра Васильовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).
3. Рекомендувати дисертацію Суліми Дмитра Васильовича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права: «за» – 29; «проти» – немає; «утримались» – немає.

**Голова фахового семінару кафедр
навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету,
доктор юридичних наук, доцент,
гарант освітньо-наукової
програми «Право»**

Олеся БОДУНОВА